

Sosiaalityö ja sote-integraatio

Toimittaneet Aino Ritala-Koskinen,
Jenni-Mari Räsänen & Arttu Salo

TAMPERE
UNIVERSITY
PRESS

Sosiaalityö ja sote-integraatio

Sosiaalityö ja sote-integraatio

Toimittaneet

Aino Ritala-Koskinen, Jenni-Mari Räsänen ja Arttu Salo

VERTAISARVIOITU
KOLLEGIALT GRANSKAD
PEER-REVIEWED
www.tsv.fi/tunnus

©2025 Tekijät ja Tampere University Press

Tämän teoksen sisältö (ellei toisin mainita) on julkaistu Nimeä-EiKaupallinen-EiMuutoksia 4.0 Kansainvälinen -lisenssillä (CC BY-NC-ND 4.0). Aineistoa saa jakaa ja levittää edelleen missä tahansa välineessä ja muodossa, kunhan tekijä mainitaan. Aineistoa ei saa hyödyntää kaupallisesti eikä sitä saa julkaista muokattuna. Tutustu käyttöehtoihin osoitteessa <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.fi>.

Typografia
Markus Itkonen

Taitto
Eija Kylmäniemi

Kannen toteutus
Jonna Lahti

Teosta on muokattu 28.4.2025: korjattu taulukot sivuilla 213 ja 218. Teoksen verkkoversion alkuperäinen julkaisupäivä 12.3.2025.

ISBN 978-952-359-060-1 (PDF)
ISBN 978-952-359-061-8 (painettu, nid.)

Kustantaja: Tampere University Press, Tampere, Suomi
Painopaikka: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

Viittausohje:
Ritala-Koskinen, A., Räsänen, J.-M. & Salo, A. (toim.) 2025. *Sosiaalityö ja sote-integraatio*. Tampere: Tampere University Press. <https://doi.org/10.61201/tup.961>

Sisällys

I

Lähtökohdat

- 1** Johdanto: Integroituvat ammatilliset käytännöt tutkimuksen ympäristönä 9

Aino Ritala-Koskinen, Jenni-Mari Räsänen & Arttu Salo

- 2** Integraatiokeskustelun kriittisiä jäsennyksiä 16

Suvi Raitakari

II

Sosiaalityön paikka ja monialaisen työskentelyn rajat integroituvassa sotessa

- 3** Sosiaalityön asiantuntijuuden paikka tulevaisuuden sote-keskuksessa 47

Elina Suominen

- 4** Tilojen valtasuhteet sote-alan monialaista yhteistyötä määrittelemässä 75

Arttu Salo

- 5** Monialaista eroauttamista kehittämässä: Toimintaa rajoilla ja rajojen yli 102

Aino Ritala-Koskinen & Teija Hautanen

III

Asiakkaiden ja kompleksisuuden tunnistaminen

- 6** Sakkovankeus, asunnottomuus ja erityisen tuen tarve: Yhteisen asiakaskategorian rakentaminen Rikosseuraamuslaitoksen ja aikuissosiaalityön kohtaamisissa 127

Kirsi Juhila, Rosa Karjalainen & Vera Virokallio

- 7** Vaikean määrittely ero- ja huoltoriitatilanteisiin konsultaatiota haettaessa 151

Aino Ritala-Koskinen

IV

Asiakkaiden ja palveluiden kohtaaminen ja saavutettavuus

- 8** Vuorovaikutus monialaisessa tiimissä: Ammattilaisten ehdotukset ja asiakkaiden palvelukokemuksiin perustuvat vastaukset 179
Jenni-Mari Räsänen & Kirsi Juhila
- 9** Asiakkaiden näkemyksiä monialaisen työn tietokäytännöistä terveys- ja hyvinvointikeskuksessa 206
Kaisa Pasanen
- 10** Saavutettava aikuissosiaalityö maahanmuuttaneiden oikeuksien turvaajana 231
Henna Sapir & Kati Turtiainen

V

Reflektointia monialaisuuden oppimisesta, tutkimisesta ja tulevaisuudesta

- 11** Monialaisen identiteetin rakentuminen oppimisessa 261
Anna Miettinen, Taru Kekoni & Kaarina Mönkkönen
- 12** Portinvartijuus sote-uudistuksen kehittämistyöhön jalkautuvassa tutkimuksessa 288
Aino Ritala-Koskinen, Arttu Salo, Tuuli Kalari & Vera Virokallio
- 13** Epilogi: Kohti monialaista tulevaisuutta 315
Aino Ritala-Koskinen, Jenni-Mari Räsänen & Arttu Salo
- Kirjoittajat 323

I

Lähtökohdat

1

Johdanto

Integroituvat ammatilliset käytännöt tutkimuksen ympäristönä

Aino Ritala-Koskinen, Jenni-Mari Räsänen & Arttu Salo

Sosiaali- ja terveyspalveluiden integraatio ja monialainen yhteistyö ovat Suomessa käynnissä olevan sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen keskeisiä kehittämissaasteita. Hallinnollisesti sosiaali-, terveys- ja pelastuspalvelut siirtyivät vuoden 2023 alusta järjestettäväksi kunnilta ja kuntayhtymiltä aivan uudenlaiseen hallintorakenteeseen, 21 itsehallinnolliselle hyvinvointialueelle, Helsingin kaupungille ja HUS-yhtymälle (HE 241/2020 vp.). Tätä uudistusta on valmisteltu vuosia useiden eri hallituskausien aikana ja uudistukseen liittyen on ollut käynnissä mittava määrä erilaisia valmistelevia kehittämishankkeita ja pilottikokeiluja. Valmistelun kärki on ollut järjestelmä- ja organisaatiotasolla, niin sanotussa rakenteellisessa integraatiossa. Tämän rinnalla on tunnistettu tärkeäksi se, miten yhtenäisesti palvelut toimivat niiden käyttäjän eli asiakkaan näkökulmasta. Tätä puolestaan on kutsuttu toiminnalliseksi tai palveluintegraatioksi. (Paatela, Karreinen & Tynkkynen 2024.)

Tässä teoksessa sote-uudistusta tarkastellaan sosiaalityön näkökulmasta ja pääasiassa sen valmisteluvaiheessa, jolloin ei vielä ollut täyttä varmuutta sote-uudistusta koskevan lainsäädännön hyväksymisestä eduskunnassa. Käynnissä oli kuitenkin pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelmaan kuulunut Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelma vuosina 2020–2022 ja sen myötä rahoitettuja maakunnallisia kehittämishankkeita ja erilaisia kokeiluja (Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus 2020–2022). Historiallinen muutos palvelujärjestelmässä, sen odotuksen,

valmistautumisen ja alkuhämmennyksen tila tarjoaa erityisen kiinnostavan ja tärkeän paikan tutkimukselle. Muutokseen valmistautuminen on ainutlaatuinen hetki tutkia järjestelmän muutosprosessin liikkeellelähtöä.

Uudistuksen kokonaisuudessa mielenkiintomme kohdentuu järjestelmätason rakenteellisten kysymysten sijaan ammattilaisten konkreettiseen toimintaan sekä ammattilaisten ja asiakkaiden kohtaamiseen. Oma tunnuslauseemme tässä teoksessa olevien tekstien takana on ollut: ”sote-uudistus viedään maaliin ruohonjuuren asiakastyössä”, mikä tuli esiin myös Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen hyvinvointialueita käynnistävän johdon haastattelututkimuksessa (Paatela ym. 2024). Sote-uudistuksesta käytävien keskustelujen painopiste on ollut pitkälti terveydenhuollon kysymyksissä. Tässä teoksessa tarkastelemme sote-uudistuksen ja -integraation kysymyksiä nimenomaisesti sosiaalityön kautta aukeavien monialaisuuden kysymysten suunnasta.

Sosiaali- ja terveystalveluiden integraatio on nähty ratkaisuna moniin palvelujärjestelmän ongelmiin niin Suomessa kuin kansainvälisestikin. Integraatiosta haetaan ratkaisuja palveluiden kustannustehokkaasta tuottamisesta aina asiakkaan kokonaistilannetta ja tarpeita vastaavaan palvelujen saantiin. Integraatio onkin nähty tarpeelliseksi monella tasolla, kuten järjestelmän, organisaation, ammattilaisten ja asiakkaiden tasolla. (Taskinen & Hujala 2020; Paatela ym. 2024; ks. myös Raitakari, luku 2.) Tässä teoksessa keskitymme erityisesti kahteen jälkimmäiseen tasoon.

Sote-uudistuksessa on pidetty tärkeänä palvelujen aiempaa parempaa integrointia erityisesti silloin, kun kyse on paljon ja monia palveluja käyttävistä ihmisistä (Hujala, Taskinen, Oksman, Kuronen, Karttunen & Lammintakanen, 2019; Paatela ym. 2024). Sosiaalihuoltolain (1301/2014, 3§) käsittein voidaan puhua erityisen tuen tarpeessa olevista ihmisistä, joiden kohtaamisessa ja palvelujen koordinoinnissa sosiaalityöllä on keskeinen vastuu. Erityisen tuen tarpeen rinnalla käytämme ilmaisua kompleksisissa elämäntilanteissa elävät ihmiset. Integrointi on vahva lähtökohta myös sosiaali- ja terveyskeskusten uudistamisohjelmassa. Ajatus on, että keskuksissa on käytettävissä eri ammattilaisten osaamista silloin, kun siihen näyttäisi olevan tarvetta kompleksisten tilanteiden ratkaisemiseksi (Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus 2020–2022-ohjelma). Koska integraatio ja monialaiset palvelut eivät ole ratkaisu kaikkiin hyvinvointiongelmiin (Raitakari, Räsänen, Kostiainen & Juhila 2019), korostuu integroitua ja monialaisia palveluita tarvitsevien asiakkaiden tunnistamisen tarve, jota myös edellytetään esimerkiksi hyvinvointialueiden yleisissä linjauksissa (Sote-integraation edellyttämä monialainen yhteistyöosaaminen 2022) sekä aiemmassa tutkimuksessa (esim. Raitakari ym. 2019, 58; Hujala & Lammintakanen 2018; Hujala ym. 2019).

Useissa tämän teoksen luvuissa on jäsennetty integraatiota ja monialaista yhteistyötä kompleksisten tilanteiden ja ongelmien kohtaamisessa hyödyntäen Anne Edwardsin (2010; 2011) ajattelua asiantuntijuudesta suhteissa rakentuvana oppimisprosessina. Suhdekäänne (*relational turn*) (Edwards 2010; 2011) viittaa välttämättömään muutokseen ammattilaisten ja organisaatioiden rajat ylittävässä yhteistyössä. Suhdetoimijuus (*relational agency*) puolestaan tarkoittaa tilannetta, jossa erilaiset asian-

tuntijuudet yhdistyvät. Kyse on työskentelystä yhdensuuntaisesti ja rinnakkain eikä toisistaan erillään. (Edwards 2010, 61.) Yhteistyön myötä syntyy uudenlaista yhteistä tietoa (*common knowledge*). Tämän tiedon rakentuminen on vaativaa ja se edellyttää jatkuvaa tulkintojen ja ristiriitojen välistä neuvottelua. (Mt.) Monialaiset asiakaskohtaamiset Edwards (2010) ymmärtää eräänlaisina rajatiloina (*boundary spaces*), joissa ammattilaiset tarkastelevat tilannetta omasta näkökulmastaan ja jakavat sitä koskevia tulkintojaan, jotta asiakas saa parhaan mahdollisen avun. Samanaikaisesti he huomioivat, mitä kukin voi tuoda yhteistyöhön mukaan. (Edwards 2010, 41–57.)

Suhdetoimijuuden ja integroivan työotteen syvemmälle menevässä analyysissä monissa teoksen luvuissa hyödynnetään Edwardsin (mt.) käsitteistön ohella asiakastyölle merkityksellisiä dialogisuuden, osallisuuden ja tilallisuuden näkökulmia. *Dialogisuus* on vuorovaikutusosaamista, jossa erilaiset näkökulmat tulevat esiin ja huomioiduiksi ja parhaimmillaan tuottavat uusia näkökulmia ja edistävät asiakkaan tilannetta (ks. esim. Mönkkönen 2018). *Osallisuus* viittaa siihen, miten eri osapuolten äänet ja näkökulmat tulevat näkyviin ja kuulluiksi monialaisissa kohtaamisissa ja miten erityisesti asiakkaan osallisuus toteutuu. Osallisuuteen kytkeytyy näkökulmat vallasta, tiedollisista suhteista, valinnanvapaudesta sekä erilaisuuden kunnioittamisesta (ks. esim. Juhila, Dall, Hall & Koprowska 2021). *Tilallisuus* puolestaan kohdentaa katseen fyysisten ja digitaalisten paikkojen merkitykseen monialaisessa työssä ja siihen, miten erilaiset tilalliset ratkaisut heijastuvat esimerkiksi asiakkaiden osallisuuteen tai eri ammattien välisiin valta-asetelmiin (Bryant & Williams 2020; Salo 2023).

Hyvinvointialueet ja sote-keskukset ovat vielä monelta osin rakentumassa (esim. Paatela & Tynkkynen 2024), minkä vuoksi ne tarvitsevat tuekseen integraatiota ja monialaista yhteistyötä koskevaa tutkimukseen pohjautuvaa tietoa. Tämä teos kokoaa yhteen tutkimuksia, jotka tekevät näkyväksi ja vahvistavat sosiaalityön paikkaa ja asemaa osana monialaista yhteistyötä sekä sote-keskusten suunnittelu- ja kehitystyötä. Teoksessa jäsennetään eri organisaatioiden ja alojen ammattilaisten välisiä rajoja ja vastuita ja näiden rajojen ylittämisen mahdollisuuksia. Luvuissa avataan myös kompleksisten, monialaisesta työotteesta hyötyvien asiakastilanteiden tunnistamisen haasteita ja neuvottelua yhteisestä asiakkaasta. Niin ikään teos tuottaa tietoa asiakkaiden asemasta ja osallisuudesta sote-uudistuksessa ja monialaisessa yhteistyössä. Teoksessa tarkastellaan, miten asiakkaiden ja palveluiden kohtaaminen toteutuu erilaisissa arkisissa vuorovaikutustilanteissa vai toteutuvatko ne lainkaan (ks. myös Juhila ym. 2021, 10) sekä millaisia saavutettavuuden ja tilallisuuden kysymyksiä sote-palveluihin liittyy. Teos tuottaa tutkittua tietoa myös siitä, miten monialaisuus tulee huomioiduksi tulevaisuuden sote-keskusten tilasuunnittelussa ja sosiaali- ja terveysalojen koulutuksessa sekä millaisia reunaehdot ja toisaalta mahdollisuuksia integraation ja monialaisen yhteistyön tutkimiseen liittyy nyt ja tulevaisuudessa.

Koska integraatio on keskeinen julkinen ja poliittinen keskustelualue sekä tutkimuksellisesti ajankohtainen, on tarpeen avata siihen liittyvää keskustelua ja käsitteistöä sekä jäsentää niitä kriittisesti. Tähän vastataan johdantoa seuraavassa luvussa, jossa Suvi Raitakari tekee kriittistä käsite- ja tekstianalyysia aiemman integraatiotutkimuksen pohjalta. Raitakari kysyykin, mistä lopulta puhutaan, kun puhutaan inte-

graatiosta, mitä integroidaan ja ketkä ovat integraation kohteina? Hän tuottaa myös tärkeää jäsennyistä siitä, millaista osaamista integraatio ammattilaisilta edellyttää.

Teos jakautuu johdannon ja käsitteellisen luvun jälkeen sisällöllisesti neljään osioon. Ensiksi luvuissa 3–5 tarkastellaan *sosiaalityön paikkaa ja monialaisen työskentelyn rajoja integroituvassa soteissa*. Osion aloittavassa luvussa Elina Suominen pureutuu sosiaalityön asemaan ja paikkaan osana sote-uudistusta. Hän visioi sosiaalityön asiantuntijuuden paikkaa ja integraation syvyyttä sote-kehittäjien haastattelupuheessa tuotetuissa tulevaisuusdiskursseissa. Luvussa neljä Arttu Salo analysoi yliopistollisen sosiaali- ja terveystieteiden tarveselvitykseen dokumentoituja sekä sote-kehittäjien haastatteluissa kuviteltuja sote-tiloja ja niissä työskentelyä. Hän analysoi tiloihin liittyviä valtasuhteita ja niiden tuottamia mahdollisuuksia tukea monialaista yhteistyötä. Luvussa viisi Aino Ritala-Koskinen ja Teija Hautanen erittelevät monialaista eroauttamista ja miten asiantuntijat toimivat yhteistyössä eri palveluiden ja organisaatioiden rajoilla. He tunnistavat omiin tehtäviin pitäytymisen rinnalla erilaisia pistemäisiä, tilannekohtaisia rajanylityksiä, jolloin ammattilaiset antavat toisilleen tukea tai tekevät yhteistyötä. Monialainen yhteinen asiakkaat mukaan ottava työskentely näyttäytyy etäisenä tulevaisuuden tavoitetilana.

Teoksen toinen osa koostuu luvuista, jotka käsittelevät *kompleksisten asiakastilanteiden tunnistamista*. Osion aloittavassa luvussa kuusi Kirsi Juhila, Rosa Karjalainen ja Vera Virokallio tarkastelevat, miten Rikosseuraamuslaitoksen ja aikuissosiaalityön ammattilaiset rakentavat kokouskeskustelussaan yhteistä asiakaskategoriaa sekä pohtivat kyseiseen kategoriaan lukeutuvien asiakkaiden saavuttamista sekä heidän tilanteitaan huomioivaa integroitua toimintamallia. Kirjoittajat tekevät kiinnostavia havaintoja siitä, miten kokouksessa lopulta rakennetaan yhteisiä ”meidän” asiakkaita. Luvussa seitsemän Aino Ritala-Koskinen jäsentää ”vaikean” määrittelyä ero- ja huoltoriitojen konsultaatiopyynnöissä. Sosiaalityöntekijöiden yleisesti vaikeaksi kokemien ero- ja huoltoriitatilanteiden vaikeutta tutkitaan analysoimalla monialaiselta ryhmältä konsultaatiota hakevien työntekijöiden kuvauksia vaikeaksi kokemistaan tilanteista. Jäsennyksessä hyödynnetään transaktionaalisen kompleksisuuden käsitettä, joka auttaa tunnistamaan yksilö-, suhde-, organisaatio ja järjestelmätason kompleksisuutta ja näiden yhteen kietoutumista.

Teoksen kolmannen osion luvut valottavat eri näkökulmista *asiakkaiden ja palveluiden kohtaamisen sekä saavutettavuuden kysymyksiä*. Luvussa kahdeksan Jenni-Mari Räsänen ja Kirsi Juhila analysoivat pilotointivaiheessa olevan monialaisen asiakaskohtaisen tiimin vuorovaikutusta. He erittelevät ammattilaisten tapoja tuottaa ehdotuksia asiakkaalle sopivista palveluista ja tukimuodoista sekä asiakkaiden näihin ehdotuksiin omista palvelukokemuksistaan käsin tuottamia vastauksia. Luvussa pohditaan erityisesti kysymystä siitä, miten ehdotusten luonne rakentaa asiakkaan osallisuutta, vuorovaikutuksen valtasuhteita ja osapuolten välisiä tiedollisia suhteita. Luvussa yhdeksän Kaisa Pasanen tuo esiin asiakkaiden kokemuksia sosiaali- ja terveydenhuollon monialaisesta toimintamallista. Hän kysyy, miten erilaiset tietokäytännöt joko edistävät tai estävät hyvinvointi- ja terveystieteiden monialaisen työn tavoitteiden toteutumista asiakkaiden näkökulmasta. Osion päättää Henna Sa-

pirin ja Kati Turtiaisen luku saavutettavasta aikuissosiaalityöstä maahan muuttaneiden oikeuksien turvaajana. Luvussa eritellään niitä tekijöitä, jotka ovat ratkaisevassa asemassa aikuissosiaalityöhön pääsyssä sekä siellä pysymisessä.

Teoksen päättää osio, jonka luvuissa 11–13 tarkastellaan *monialaisuuden oppimista, tutkimista sekä tulevaisuutta eri näkökulmista*. Osion aloittavassa luvussa 11 Anna Miettinen, Taru Kekoni ja Kaarina Mönkkönen pureutuvat monialaisen identiteetin rakentumiseen osana oppimisprosessia. He tuovat esiin perusteluja monialaisen opetuksen tarpeesta sekä jäsentävät millaisia identiteettejä monialaisessa oppimisessa opiskelijoille rakentuu ja mistä elementeistä ne muodostuvat. Luvussa 12 Aino Ritala-Koskinen, Arttu Salo, Tuuli Kalari ja Vera Virokallio tarkastelevat sote-uudistuksen kehittämiseen jalkautuvan tutkimuksen aineistonkeruun sujumista ja kriittisiä kohtia. Tutkimuksen tekemisen välttämätön ehto on pääsy tutkimusaineistojen äärelle. Aineistonkeruuseen pääsyä säätelevät usein erilaiset portinvartijat, jotka estävät tai mahdollistavat tutkimusaineiston keräämistä. Kirjoittajat erittelevät INSOTE-hankkeen aineistonkeruussa kohtaamiaan eri toimijatasojen portinvartijuuksia ja tekevät näin näkyväksi monialaista työskentelyä ja kompleksisia tilanteita koskevan tiedon-
tuotannon haasteita. Teoksen päättää toimittajien kirjoittama luku 13, jossa pohditaan teoksen lukujen pohjalta monialaisuuden tulevaisuutta.

Lähteet

- Bryant, Lia & Williams, Charlotte (2020) Place and space in social work. *Qualitative Social Work* 19 (3), 321-336. <https://doi.org/10.1177/1473325020918794>
- Edwards, Anne (2010) *Being an Expert Professional Practitioner: The Relational Turn in Expertise*. Dordrecht: Springer.
- Edwards, Anne (2011) 'Building common knowledge at the boundaries between professional practices: Relational agency and relational expertise in systems of distributed expertise'. *International Journal of Educational Research*, 50 (1), 33-39. <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2011.04.007>
- Forsberg, Hannele & Ritala-Koskinen, Aino (2021) Sosiaalityö oikeuden yhteistyökumppanina huoltoriidoissa: Tuomareiden näkökulma olosuhdeselvitystyöhön. *Yhteiskuntapolitiikka* 86 (1), 28-38. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe202102164937>
- HE 241/2020 vp. *Hallituksen esitys eduskunnalle hyvinvointialueiden perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi*. <https://finlex.fi/fi/esitykset/he/2020/20200241.pdf>
- Hujala, Anneli & Lammintakanen, Johanna (2018) *Paljon sote-palveluja tarvitsevat ihmiset keskiöön*. Helsinki: KAKS Kunnallissalan kehittämissäätiö. Viitattu 10.3.2024. <https://kaks.fi/julkaisut/paljon-sote-palveluja-tarvitsevat-ihmiset-keskioon/>
- Hujala, Anneli & Taskinen, Helena & Oksman, Erja & Kuronen, Risto & Karttunen, Anna & Lammintakanen, Johanna (2019) Sote-ammattilaisten monialainen yhteistyö. Paljon palveluja tarvitsevat asiakkaat etusijalle. *Yhteiskuntapolitiikka* 84 (5-6), 592-600. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2019112744444>
- Juhila, Kirsi, Dall, Tanja Hall, Christopher & Koprowska, Juliet (toim.) (2021) *Interprofessional Collaboration and Service User Participation: Analysing Meetings in Social Welfare*. Bristol: Policy Press.
- Mönkkönen, Kaarina (2018) *Vuorovaikutus asiakastyössä. Asiakkaan kohtaaminen sosiaali- ja terveysalalla*. Helsinki: Gaudeamus.
- Paatela, Satu & Karreinen, Soila & Tynkkynen, Liina-Kaisa (2024) *Ylimmän johdon näkemyksiä integraation etenemisestä ja edellytyksistä hyvinvointialueilla*. Tutkimuksesta tiiviisti 9/2024. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-272-3>
- Paatela, Satu & Tynkkynen Liina-Kaisa (2024) *"Sote-uudistus ei oo ollenkaan vielä ohi, vaan se on vasta alkanut": ylimmän johdon näkemyksiä hyvinvointialueiden toiminnan alkuvaiheista*. Tutkimuksesta tiiviisti 8/2024. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-271-6>
- Raitakari Suvi & Räsänen Jenni-Mari & Kostiainen Tuula & Juhila Kirsi (2019) *Integroiva työ-tapa muotoutuvassa perhekeskustekstissä: kriittisten tekijöiden tarkastelua*. Tampere: Tampereen yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-1020-2>
- Salo, Arttu (2023) Sote-alan monialaisuus yliopistollisen sosiaali- ja terveyskeskuksen tarveselvityksessä. *Alue ja Ympäristö* 52(1), 22-37. <https://doi.org/10.30663/ay.124783>
- Sosiaalihuoltolaki 1301/2014. <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2014/1301>

Sote-integraation edellyttämä monialainen yhteistyöosaaminen. Selvityshenkilön raportti.

Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2022:22. <http://urn.fi/URN:IS-BN:978-952-00-5399-4>

Taskinen, Helena, & Hujala, Anneli. (2020). Integraatio – sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistamisen ydintä. Teoksessa Anneli Hujala & Helena Taskinen (toim.) *Uudistuva sosiaali- ja terveysala*. Tampere: Tampere University Press, 47–77. <https://urn.fi/URN:IS-BN:978-952-359-022-9>

Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus 2020–2022. Ohjelma ja hankeopas. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2020:3. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-4136-6>

2

Integraatiokeskustelun kriittisiä jäsennyksiä

Suvi Raitakari

Johdanto

Tässä luvussa jäsennän viimeaikaista suomalaista sosiaali- ja terveyspalveluiden kontekstissa käytyä integraatiokeskustelua. Sosiaali- ja terveyspalveluiden integraatio on ollut viime vuosina vilkkaan julkisen keskustelun kohteena niin Suomessa kuin monissa muissakin maissa. Kyseessä on kansainvälinen keskustelu- ja tutkimusalue, jolla on pitkät perinteet. (Zitting, Laulainen & Niiranen 2019; Taskinen & Hujala 2020, 47.) Yksinkertaistetusti integraatiolla tarkoitetaan toisiinsa läheisesti liittyvien, toisiaan hyödyttävien asioiden yhteensovittamista (Halme & Tiirinki 2019, 2; ks. myös Raitakari, Räsänen, Kostiainen & Juhila 2019).

Kuten Saija Halme ja Hanna Tiirinki (2019) toteavat, integraation käsite on monitahoinen, eikä sen tarkempaa sisältöä aina täsmennetä. Tämä vaikeuttaa keskustelua ja voi aiheuttaa vääriä tulkintoja. Sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmän integraatiosta on eri käsitteillä puhuttu jo 1960-luvulta alkaen, mutta edelleen se, miten integraatio määritellään ja miten sitä käytännössä toteutetaan, vaihtelee laajasti (Cameron, Lart, Bostock & Coomber 2014; Halme & Tiirinki 2019, 2).

Integraatio on systeemiteoreettinen käsite, jolla on keskeinen asema pohdittaessa organisaatioiden toimintaa ja kykyä toteuttaa tehtäväänsä, kuten ihmisten hyvinvoinnin edistämistä. Kaikki organisaatiot ja järjestelmät ovat enemmän tai vähemmän hierarkkisia rakenteita, jotka koostuvat erillisistä, mutta toisiinsa liittyvistä komponenteista. Tästä esimerkkinä, vaikka perus- ja erikoispalveluiden komponentit hy-

Sosiaali- ja terveyspalveluiden integraatio on nähty ratkaisuna moniin palvelujärjestelmän ongelmiin sekä Suomessa että muualla maailmassa. Integraatiosta haetaan ratkaisuja niin kustannustehokkuuteen kuin moniammatillista yhteistyötä edellyttävien asiakkaiden palvelutarpeisiin.

Tämä kokoomateos täydentää sosiaali- ja terveyspalveluiden muutosta käsittelevää kirjallisuutta erityisesti sosiaalityön osalta. Uutta on myös se, että tarkastelussa on sote-ammattilaisten ruohonjuuritason toiminta sekä asiakkaiden ja ammattilaisten kohtaaminen, kun aiempi sote-integraatiota koskeva tutkimus on painottunut rakenteellisiin kysymyksiin.

Teos palvelee sote-uudistuksen kehittämistyötä, toimii opiskelumateriaalina sosiaali- ja terveysalan koulutuksessa sekä tuo uusia näkökulmia sote-integraatiota, moniammatillisuutta ja kompleksisissa elämäntilanteissa olevien ihmisten auttamista koskevaan keskusteluun.

ISBN 978-952-359-061-8

 TAMPERE
UNIVERSITY
PRESS

